

مزایای استفاده از تلویزیون در مقام ابزار آموزشی

تهران (پانا) - تعطیلی مدارس کشور در پی بروز بحران اپیدمی کرونا اهمیت آموزش‌های مکمل از جمله آموزش‌های تلویزیونی را بیش از پیش آشکار کرده است.

کافی است نگاهی به تاریخچه تعطیلی مدارس در چند دهه اخیر ببندیم تا ببینیم حوادثی نظیر جنگ و بمباران، بلایای طبیعی، بارندگی و سایر تغییرات جوی و اخیراً آلودگی هوا در کلان‌شهرها تا امروز صدها و هزاران کلاس درس را در سراسر کشور به تعطیلی کشانده است.

همه این رویدادها بر وجود زیرساخت‌های آموزشی به عنوان جایگزین یا مکمل آموزش‌های رسمی در مدارس تأکید می‌کند که یکی از آنها بهره‌گیری از تلویزیون به عنوان یکی از قوی‌ترین و فراگیرترین رسانه‌های عصر حاضر است که نقشی انکارناپذیر در زندگی افراد دارد.

تا امروز تعابیر و تفاسیر متعددی از کاربرد آموزشی تلویزیون صورت گرفته و آراء موافق و مخالف بسیاری درباره نقش آموزشی و تربیتی تلویزیون در سراسر دنیا و در کشورمان مطرح شده است و البته درباره نحوه بهره‌گیری از این رسانه در امر آموزش نیز نظرات مختلفی ابراز شده است که از جمله می‌توان به استفاده از برنامه‌های تلویزیونی در کلاس درس، تدریس دروس کتاب‌های درسی در برنامه‌های تلویزیونی و آموزش‌های پنهان و غیرمستقیم از طریق فیلم‌ها و سریال‌های تلویزیونی اشاره کرد.

استفاده از تلویزیون در مقام یک رسانه آموزشی مزایا و معایبی با خود به همراه دارد که در ادامه به برخی از آنها اشاره می‌کنیم:

مزایای استفاده از تلویزیون

اجبار حضور در مدرسه و کلاس را برای دانش‌آموزان منتفی می‌کند.

امکان ضبط و پخش مجدد برنامه‌های مناسب را در اختیار مدارس و مراکز آموزش عالی و یا دیگر مؤسسات قرار می‌دهد.

این امکان را در اختیار مسئولان و مدیران محلی می‌گذارد که برای پیشرفت یادگیری شاگردان در سطوح مختلف و براساس نیازهای محلی برنامه‌هایی تولید و پخش کنند.

دانش‌آموزان را از آخرین حوادث و وقایع دنیای علم و فناوری مطلع می‌کند.

فرصت مشاهده اماکن و اشیایی مثل شهرها، طبیعت، افراد، موزه‌ها، مزارع و کارخانجات را فراهم می‌کند که امکان مشاهده آنها از نزدیک برای دانش‌آموزان وجود ندارد.

به دانش‌آموزان این امکان را می‌دهد تا آن‌ها دسته از آزمایشات تجربی را که انجام آن مستلزم هزینه گزاف و توأم با خطرات احتمالی است مشاهده کنند.

به دانشجویان رشته‌های تربیت معلم فرصت می‌دهد تا بدون حضور در کلاس‌های درس، روش

تدریس و رفتارهای آموزشی معلمان حرفه‌ای را مورد مشاهده و تجزیه و تحلیل قرار دهند.

امکان بررسی و تجزیه و تحلیل رفتارهای فردی و گروهی را برای معلمان و روانشناسان فراهم می‌سازد.

محدودیت‌های استفاده از تلویزیون در آموزش

در استفاده گروهی از تلویزیون در آموزش، تفاوت‌های فردی شاگردان از حیث سرعت یادگیری، علایق و نیازهای بخصوص آنها مورد انکار قرار می‌گیرد.

هزینه تهیه و به‌کاراندازی تجهیزات تلویزیونی به‌خصوص در شروع کار در مقایسه با دیگر رسانه‌های آموزشی قابل ملاحظه است.

ارتباط از طریق تلویزیون یک ارتباط یک‌جانبه بوده و اطلاع از عکس‌العمل‌های آنی بینندگان برای فرستنده و یا تولیدکنندگان اصلی امکان‌پذیر نیست.

با توجه به وقت محدودی که به هر برنامه اختصاص داده می‌شود، محتوای برنامه‌ها اکثراً فشرده و گاه ناقص ارائه می‌شود.

پژوهش در استفاده از تلویزیون در آموزش

تاکنون تحقیقات گسترده و بیشماری را در زمینه‌های مختلف استفاده از تلویزیون در آموزش، به‌عمل آورده و نتایج ثمربخش و مفیدی را به مربیان و گردانندگان امور آموزش ارائه کرده‌اند. در اینجا صرفاً به چند یافته از آن پژوهش‌ها اشاره می‌شود:

۱. از حیث تأثیر بر یادگیری شاگردان تفاوت قابل توجهی بین برنامه‌های زنده و از پیش ضبط‌شده مشاهده نشده است.

۲. در تدریس علوم پایه، نظیر فیزیک و شیمی، تدریس از طریق تلویزیون بر تدریس حضوری ارجحیت دارد. در تدریس علوم انسانی نظیر زبان و ادبیات تفاوت قابل توجهی دیده نشده است.

۳. در یک محدوده از زمان، انتقال حجم بیشتری از اطلاعات توسط تلویزیون امکان‌پذیرتر است تا تدریس حضوری.

۴. چنانچه تعداد کافی از گیرنده‌های تلویزیونی در دسترس باشند، مسئله نشستن در ردیف‌های مختلف در کلاس درس ارتباطی به میزان یادگیری شاگردان نخواهد داشت.

۵. در اکثر برنامه‌های تلویزیونی، محتوای متن دیداری آنها بیشتر از متن کلامی آنها جلب توجه می‌کند.

۶. در میزان یادگیری دختران و پسران از طریق تلویزیون اختلافی وجود ندارد.

۷. یادگیری از طریق تلویزیون زمانی بیشتر صورت می‌گیرد که برنامه از جانب معلمان دنبال‌شده و درباره نکات و مسائل مندرج در برنامه بحث و تبادل‌نظر صورت گیرد.

۸. آموزش مهارت‌ها از طریق تلویزیون باید همراه با انجام بلافاصله آن آزمایشات و مهارت‌ها توسط یادگیرندگان باشد. در این صورت فراهم کردن مواد و وسایل لازم در هنگام آموزش مهارت‌ها از طریق تلویزیون ضروری است.

۹. میزان یادگیری شاگردان از طریق برنامه‌ها؛هایی که از حیث دیداری غنی هستند با برنامه‌ها؛هایی که ساده تهیه شده‌اند تفاوت قابل توجهی ندارد.

۱۰. شاگردان در هنگام مشاهده برنامه‌ها؛هایی تلویزیونی برای برداشتن نت از خود علاقه نشان می‌دهند.

۱۱. میزان یادگیری شاگردان با میزان معلومات و نحوه تدریس معلمان تلویزیونی نسبت مستقیم دارد.

در این نوشتار بخش‌ها؛هایی از مقاله؛مزیای استفاده از تلویزیون؛مندرج در مجله ویستا مورد استفاده قرار گرفته است.